

היום לפני 88 שנה: בן יהודה מת, וקמה לו "מצבה חיה"

16.12.1922

אליעזר בן יהודה עמל על מלאכתו כאשר לנו נרם, בכ"ו בכסלו תרפ"ג, 16 בדצמבר 1922. מחייה השפה העברית עסוק היה בעריכת הכרך השביעי של מילונו הגדול, מפעל חייו, המילון ללשון העברית הישנה והחדשה. חמישה כרכים כבר הושלמו וראו אור; ובן יהודה הספיק לערוך שניים נוספים לפני שמת.

"כראשון בתנוכה, יום קודר היה בירוש"לים, נזכר פחו ביום ההלוויה שלוש שנים אחר כך (פחו), בעל הרשימה "אתמול בתל אביב ב"הארץ", היה ככל הנראה המשורר וחבר מערכת "הארץ" יהודה קרני. "עננים כבדים הילכו על פני שמי העיד הקדושה, וגשם טפטף לסידוגין. בשעת ההלוויה, בהגיע התהלוכה לרחוב יפו ומעל הגוזזטה במלון מהרש"ק עמד ונאם מ"י-שהוא את ההספר שלו, הפך הטפטוף והיה לגשם סוחף. כפופים ושטופים עמדנו אז, מופקדים לדמעות השמיים, וראשינו מושפלים אל הגוזזטה. איש לא העיז בכליזאת להתחמק מתוך התהלוכה בשעת הגשם. וכך נחתמה תהלוכה זו בלבב כל אחר מן המלווים. תהלוכת-עם גדולה ושחורה, באמצע - ארון יקר, ומלמעלה - גשם, גשם שוטף."

קודר היה יום קבורתו של מחייה השפה העברית; אבל יום ויכרונו השלישי היה

יום בהיד בתל אביב, סיפר פחו: "זכרונות הסואנים של העיד הצעירה, בת הזקונים של ארץ ישראל, זוגות ילדים התהלכו. ילדים וילדות... וסרטים הרביקו על רשי בגרם של כל עובר ושכ. סרטים של 'גרוד מגיני השפה' ו'קופת ספר'. על הסרטים כתוב היה: "כ"ו בכסלו תרפ"ו. שנה שלישית לפטירת מחייה השפה העברית אליעזר בן יהודה ז"ל". גם חוברת הוציא גרוד מגיני השפה לכבוד יום הזיכרון, ובה כתבים על אודות בן יהודה יחד עם כמה "הערות מילוניות" מאת בן יהודה עצמו.

ומסכיבו, בכל מקום, כיתובים בעברית: "אוטוביולים" ועליהם "פלקטים": עבריו רבר עברית: עגלונים קוראים בעברית; בנאי קודא לחברו: "אברהם! תן לי את הקרש הארוך ואת צרוד המסמרים" - בעברית; בחור יחף מוביל את גמליו וקודא: "הצידה!" - בעברית. "אכן, לא טעייתי כלל", השתומם פחו. "את כל הקריאות האלה שמעתי בעברית, בלשון הקודש, באותה לשון שעקשן אחר התחיל להחיותה נביתו לפני כמה עשדות שנים..."

פחו ביקש מאחד הילדים שראה ברחוב שיאמר לו מי היה אליעזר בן יהודה. "הוא היה הראשון שהתחיל לדבר", נענה. "לפניו דברו כולם זדגון, דוסית, גרמנית. גם עכשיו מדברים עוד בלשונות אלה. ואולם יש 'גרוד מגיני השפה'. הגרוד אינו נותן לדבר בלשון אחדת, רק עברית". יום מותו של מחייה השפה נהפך ליום תחייה, ומעשה לשבוע הלשון העברית, שנמשך כל ימי חנוכה. "זוהי המצבה החיה, שלא וכו לה ולדוגמתה רבים אחי

הלשון העברית, אחרי ירידתה מהבמה בתור לשון מדוברת". ולא הסתפק כותב המאמר בכך שהנוער העברי רואה עצמו כירוש הירושה שהותיר אחריו בן יהודה. "הגרולים כאילו אינם מכי

רים בחובתם זו", התלונן, המלחמה על העברית "כאילו פוגשת יחס של שוויון נפש" מצדם. אלא שבעיקר בתל אביב, המאבק עורנו ניטש - "אחרי שגלי העלייה הציפו והביאו עליה מבול של לשונות זרות". "מלח

מת בן יהודה עדיין לא תמה". סיכם. "זכורנו חייבים להמשיכה באותו המרץ שבו הצטיין האיש, אשר ימי חנוכה יזכירו לנו תמיד את מפעלו הכביר, שישאר בינינו לזכרון נצח". ליטל לוי